

N:o 15.

Af Herr Roos: Om anslag till aflönande af ytterligare en kollega vid allmänna läroverket i Haparanda.

Af 1878 års Riksdag beviljades ett ordinarie anslag af 1,500 kronor till lön åt en fjerde kollega vid Haparanda elementarläroverk.

Ändamålet med denna nya kollegabefattning var att vid det förut fyrklassiga läroverket åstadkomma en lika så fullständig undervisning, som meddelas vid femklassiga läroverk.

Med tillgång endast till fyra kolleger kunde emellertid en sådan anordning naturligtvis icke bringas till stånd på annat sätt, än att hvar och en af skolans lärare ålades eller åtog sig en större undervisningsskyldighet än som i allmänhet fordras af lärarepersonalen vid lägre elementarläroverk.

I det Kongl. bref, som med anledning af Riksdagens förenämnda beslut utfärdades den 18 Maj 1878, stadgades också, bland annat, att undervisningen vid Haparanda läroverk skall, »inom omfånget för ett femklassigt elementarläroverk utsträckas så långt som lärarekrafterna medgifva.»

Och denna maning till utsträckt tjenstgöring hafva lärarne vid ifrågasvarande skola ställt sig till efterrättelse i en sådan mån, att vid Haparanda läroverk, hvilket ännu i officiella handlingar upptages såsom treklassigt, kunnat under de senaste åren meddelas samma undervisning som i allmänhet erhålles vid femklassiga läroverk.

Naturligtvis har icke sådant kunnat ske, utan att lärarne blifvit mycket, kanske allt för mycket, ansträngde, helst den omständigheten, att af den finsktalande befolkningens barn en stor del vid inträdet i skolan saknar kännedom i svenska språket, måste i betydlig grad öka det arbete, som fordras af dessa lärare.

Med fog kan icke begäras, att lärarne vid Haparanda skola skulle allt framgent underkastas en tjenstgöring, som är så mycket mer ansträngande än den, hvilken åligger öfrige skollärare.

En antydning derom, att 1878 års organisation redan vid tidpunkten för dess genomförande betraktades endast såsom en öfvergångsåtgärd, synes också ligga i motionärens anmärkning derom att den oregelbundenhet, som förut förefunnits i afseende å läroverket i Haparanda, icke kunde fullständigt häfvas

genom anställande vid läroverket af ytterligare endast en kollega. Och om icke redan då ansågs böra ifrågasättas beredande åt Haparanda läroverk af likställighet med andra femklassiga läroverk, så angafs såsom hufvudsakligt skäl dertill det mindre antal lärjungar, som antogs komma att besöka detta läroverk.

Såsom hithörande förhållanden sedermera utvecklats sig och efter det att antalet lärjungar, som år 1877 utgjorde 44, numera ökats till 75, bör icke och kan må hända ej ens länge fortfara den undantagsställning, hvori skolan i Haparanda befinner sig till rikets öfriga elementarläroverk.

Det återstår då att tillse, huruvida medlet till häfvande af nu varande olägenheter bör sökas i en inskränkning af den undervisning, som för närvarande meddelas vid läroverket i Haparanda, eller i beredande af tillgång på de lärarekrafter, som äro nödvändiga för att lärjungarne fortfarande skola komma i åtnjutande af den undervisning, som under de senaste åren kunnat dem beredas.

Mot en anordning af först ifrågakända slag tala omständigheter, som väl torde finnas förtjena afseende.

Om i en senare tid flerstädes höjt sig röster som påyrkat, icke en utvidgning, utan en inskränkning i antalet elementarläroverk, så hafva väl dylika yrkanden i väsentligaste mån haft sin grund i den ökade lätthet för lärjungarne att inställa sig vid äfven mera aflägsna läroverk, hvilken bereds genom de senare årens många jernvägsanläggningar.

Men en dylik förmån har icke kommit dem till del, för hvilka skolan i Haparanda är afsedd.

Och under det att, enligt hvad tillförene blifvit anmärkt, med undantag för hvad Norrland angår, i allmänhet fullständiga läroverk finnas inrättade i städer på endast 4 till 10 mils afstånd från hvarandra, så finnes för invånarne i norra delen af Norrbotten icke tillgång till elementarläroverk på närmare afstånd än 40 mil, hvilket afstånd komme att ökas med ytterligare 15 mil, derest lärjungarne skulle nödgas i Luleå fortsätta en del af den kurs, som de nu kunna genomgå i Haparanda.

Så beaktansvärd än denna omständighet måste anses vara, är det emellertid icke den som i *främsta rummet* påkallar åtgärder, egnade att förekomma en inskränkning i den undervisning, hvilken för närvarande meddelas vid elementarläroverket i Haparanda.

Hvad som framför allt annat talar för denna undervisnings bibehållande i dess nu varande utsträckning är behofvet af ett åtminstone på nedra afdelningen fullständigt elementarläroverk för dem, hvilka en gång skola verka som religionslärare, domare m. m. i de delar af landet, der något annat språk än finska icke förstås af allmogen.

Af vederbörande offentlig myndighet hafva vitsordats olägenheterna deraf, att en del tjenstemän i dessa orter ega endast ofullständig kännedom af det språk som talas af orternas invånare, och lätteligen inses, hvilka svårigheter vid rättvisans skipande måste härflyta deraf, att domares uppfattning af hvad utaf parter och vittnen anföres ofta blir, om ej helt och hållet, så åtminstone till väsentlig del beroende af det sätt, hvarpå dessa anföranden varda af de så kallade tingstolkarne återgifna.

Det är endast genom att i sin nu varande omfattning bibehålles undervisningskursen vid elementarläroverket i Haparanda, som påräknas kan att denna skola skall fortfarande komma att i någon afsevärd mån besökas af den finsktalande befolkningens barn, och det är, för så vidt icke dessa barn skola hänvisas att söka sin bildning på andra sidan riksgränsen, endast vid skolan i Haparanda som de lämpligen kunna inhemta de kunskaper, hvilka senare skola sätta dem i tillfälle att i det allmännas tjenst göra gagn inom en del af vårt land, der icke med fördel kunna användas personer, som sakna kännedom i finska språket.

Då nu för vinnande af detta mål måste anses erforderligt, att vid ifrågavarande skola lärarepersonalen hädanefter icke blir ringare än hvad den ansetts böra vara vid alla andra elementarläroverk med en motsvarande undervisningskurs, och då äfven å nu föreliggande fråga kan tillämpas hvad i åberopade 1878 års motion finnes anfördt derom, att den föreslagna åtgärden icke är egnad att medföra någon rubbning i gällande läroverkssystem, utan fastmer densamma är af beskaffenhet att upphäfva förutvarande undantagsförhållanden, vågar jag vördsamt hemställa,

det Riksdagen behagade bevilja ett ordinarie anslag af ett tusen femhundra kronor till lön för ytterligare en kollega vid Haparanda elementarläroverk samt tillerkänna denne tjensteman samma rätt till ålderstillägg, som tillkommer öfrige kolleger och elementarläroverksadjunkter.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1882.

Wilhelm Roos.